

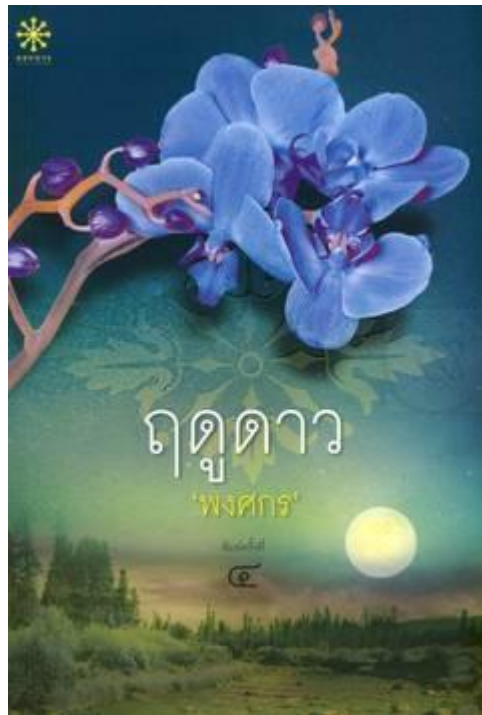
เอื้องแสนเพ็ญ” : ตำนานท้องถิ่นกับนัยเชิงนิเวศ ในนวนิยายเรื่อง “ฤดูดาว”

นางสาวอรรณณ ฤทธิ์ศรีธร

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาไทย (กลุ่มวรรณคดี)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

แนวคิดนิเวศวิจารณ์ (Ecocriticism)

สื่อความเชิงนิเวศ
อย่างไร

เอื้อองแสนเพ็งกับธรรมชาติ
ที่ถูกทำให้ศักดิ์สิทธิ์

เอื้อองแสนเพ็งกับแนวคิดมนุษย์
เป็นศูนย์กลาง

เอื้อองแสนเพ็งกับยุคโลกาภิวัตน์เชิงนิเวศ

เอื่องแสนเพื่งกับธรรมชาติที่ถูทำให้คักดีสิทธ์

แนวคิดเรื่องความคักดีสิทธ์

ความคักดีสิทธ์หมายรวมถึงพื้นที่ ปริณทล
เหตุการณ์ และช่วงเวลาที่แตกต่างกันโลกของ
มนุษย์ ทำให้มนุษย์ประจักษ์ถึงสิ่งสูงส่ง พื้นที่
แห่งความคักดีสิทธ์อาจเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติ
หรือพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยการทำให้เป็น
ความคักดีสิทธ์กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์
ต่างๆ

แนวคิดเรื่องความคักดีสิทธ์ของ
ธรรมชาติ

ความคักดีสิทธ์ทางธรรมชาติ
หมายถึงพื้นที่บกและน้ำที่
มีสัญญาณแสดงถึงจิต
วิญญาณของผู้คนและสังคม
นั้นๆ

เอื้องแสนเพ็ญ

เถน/
เทวดา

บาปบุญ
คุณโทษ

กระบวนการทำให้ศัตรูลีลธ์

การนำเสนอรูปลักษณะของดอก
เอื้องแสนเพ็ง

การใช้ตำนานอธิบาย

การกำหนดระยะเวลาการผลิตดอก

การมีพื้นที่จำกัด

กลีบของดอกเอื้องแสนเพ็้งกลมรี และมีความกว้างเกือบเท่าฝ่ามือของหล่อน...ความ
มหัศจรรย์ที่สุดนั้นอยู่ที่สีทองสุกสกาของกลีบดอก...
หากไม่ได้เห็นกับตาในคำคือนี้นี้ ดรสาต้องคิดว่าเอื้องแสนเพ็้งเป็นดอกไม้ที่ทำมาจาก
ทองคำ ด้วยสีทองของมันเปล่งประกายเรืองรองอยู่ท่ามกลางรัศมีจันทร์...
อับเกสรที่กึ่งกลางดอกยิ่งมหัศจรรย์มากยิ่งขึ้นกว่า เพราะละอองเกสรของเอื้องแสนเพ็้ง
นั้นพุ่งกระจาย เกิดเป็นผงสีทองเหลือบรุ้งที่ระยิบระยับราวกับมีดวงดาวดวงน้อยมา
ชุมนุมกันอยู่ที่ใจกลาง...

จากตัวบทที่บรรยายลักษณะของดอก
เอื้องแสนเพ็ญ สังเกตได้ว่า มีการ
นำเสนอให้กลีบและเกสรของดอกมี
ความตระการตา แลดูคล้ายดอก
กล้วยไม้ที่ทำมาจากทองคำ ซึ่งเป็นสิ่งที่
ดูล้ำค่าในมุมมองของมนุษย์

การใช้ตำนานอธิบาย

ตำนานดอก
เอื้องแสนเพ็ญ

ตำนาน
เวียงแสนเพ็ญ

นางอ้วนแสนเพ็ญ

ดอกเอื้องแสนเพ็ญ

ความเชื่อมโยงกับตำนานแกน

การมีชนชั้นสูงศักดิ์

ตอกย้ำความศักดิ์สิทธิ์

การถูกห้อมล้อมไปด้วย
ความงดงาม

การกำหนด
ระยะเวลา
การผลิต

“...ทุกๆ หนึ่งพันพระจันทร์
เพ็ญ จะเป็นช่วงเวลาที่ดาวบน
ท้องฟ้ามีมากกว่าช่วงเวลาอื่นใด
มีมากจนกระทั่งแสงดาวเข้มแสง
พระจันทร์ให้หม่นแสงลงไป
ชาวเฝ้าที่นี้เรียกช่วงเวลาแบบนี้
ว่าฤดูดาว...”

การมีพื้นที่จำกัด

ป่าโหลง

คนภายนอก
เข้าไม่ถึง

บริวาร

การแบ่งแยกระหว่างพื้นที่ของธรรมชาติ
และพื้นที่ของมนุษย์อย่างชัดเจน

การทำให้ดอกเอื้องแสนเพ็งมีความศักดิ์สิทธิ์นั้น ล้วนแล้วแต่ทำให้
มนุษย์ได้ตระหนักว่า ดอกเอื้องเป็นสิ่งเลอค่า ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะรุกร้า
ทำร้าย การทำให้ศักดิ์สิทธิ์จึงนำไปสู่การปกป้องและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ในบริเวณที่ดอกเอื้องแสนเพ็งขึ้นอยู่
ซึ่งจะกล่าวถึงในอีกหัวข้อต่อไป

เอื้อองแสนเพื่งกับแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (**Anthropocentric**)

การลดทอนความคักดีสิทธิ์ของเทพ

การถูกสาปให้เป็นพืช

การใช้มนุษย์ถอนคำสาป

การลดทอนความศักดิ์สิทธิ์ของเทพ

กิเลสของเทพ

ความรัก /
ความลุ่มหลง

ความริษยา

การถูกสาปให้เป็นพืช

การที่มนุษย์ถูกสาปให้เป็นธรรมชาติคือความทุกข์
ทรมานและมีการรอคอยวันเวลาเพื่อให้หลุดพ้น
จากคำสาปนั้น แสดงให้เห็นแนวคิดที่ว่า การกำเนิด
หรือการดำรงชีพด้วยความเป็นมนุษย์คือสิ่งที่
ประเสริฐที่สุด

การใช้มนุษย์ถอนคำสาป

นางดารกาประกายเองได้รับการลงโทษเช่นกัน โดยการให้เกิดเป็นมนุษย์
เพื่อให้รู้จักความรักที่แท้จริง จึงจะสามารถแก้คำสาป ทำให้นางอ้วนกลับ
เป็นมนุษย์เพื่อครองรักกับแทนได้
การที่เทพถูกสาปให้เป็นมนุษย์

หากมองผิวเผินอาจดูคล้ายว่ามนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่ต่ำกว่าเทพ
แต่เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มนุษย์เท่านั้นที่จะสามารถถอนคำสาปได้ ดาร
กาประกายในฐานะเทพไม่สามารถแก้ไขคำสาปได้ จนกว่าจะเกิดเป็น
มนุษย์

สิ่งที่น่าสนใจคือ สาเหตุที่คำสาปต้องถูกถอนเพื่อให้
ดอกเอื้องแสนเพ็้งกลายร่างเป็นนางมนุษย์เพราะ

“...เอื้องแสนเพ็้งเป็นเอื้องที่มีกำเนิดมารากร่างกายมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็น
สิ่งไม่บริสุทธิ์...เมื่อฤดูดาวเวียนมาถึง จะเป็นเวลาที่เอื้องแสนเพ็้ง
บานและกลับกลายร่างเป็นนางอ้วแสนเพ็้ง เพื่อจะพบกับแกนเมือง
แมนซึ่งจะขับรถม้าลงมาจากเมืองฟ้าอีกครั้งหนึ่ง...”

จากตัวบทที่กล่าวมาแสดงให้เห็นชัดถึง
กรอบคิดว่ามนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์ที่
ประเสริฐกว่าเผ่าพันธุ์ใดๆ โดยเฉพาะ
เผ่าพันธุ์ธรรมชาติ เพราะร่างมนุษย์
เท่านั้นจึงจะสามารถครองรักกับเทพได้

เอื้องแสนเพ็ญกับกุศโลบายเชิงนิเวศ

พื้นที่อันตรายกับกุศโลบายเชิงนิเวศ

ดอกเอื้องแสนเพ็ญกับความเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกับมนุษย์และธรรมชาติ

พื้นที่อันตรายกับकुโลบายเชิงนิเวศ

“เป็นป่าต้นน้ำที่มีผี
มากมายสิงสถิตอยู่”

- “มีนกเงือกมากอย่างนี้
แสดงว่าในบริเวณนี้ยัง
สมบูรณ์ดีมาก...แล้วทำ
ให้เราไม่ต้องกลัวงู
ด้วย”

“ปกติแล้ว กะนาแปะยังอยู่ในป่าโหลง...พวก
มันจะออกมาในช่วงฤดูดาว...ที่พวกมันออกมา
ก็เพื่อจะป้องกันไม่ให้ผู้คนบุกบั่นดั้นด้นผ่าน
ไปจนถึงเวียงแสนเพ็ง...กะนาแปะยังจะ
พิทักษ์เวียงแสนเพ็งเอาไว้ มิให้ผู้ใดกล้ากราบ
เข้าใกล้”

ดังนั้นหากนำความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่มา
พิจารณาจะพบว่า พื้นที่ป่าโห่งนั้นเป็นพื้นที่ที่ถูก
ทำให้ศักดิ์สิทธิ์นำไปสู่การอนุรักษ์ ดังที่

Robert Wild และ

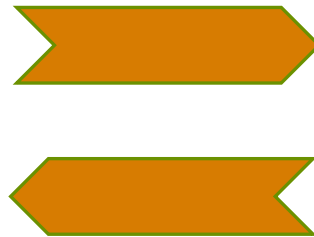
Christopher McLeod กล่าว

ว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นพื้นที่ที่ดีที่สุดในการ
อนุรักษ์ชีวิตหลายชีวิตในพื้นที่นั้นๆ

ดอกเอื้องแสนเพ็งกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์และ
ธรรมชาติ

มนุษย์

ธรรมชาติ

Sally

ธรรมชาติมีความเชื่อมโยงกับสายพันธุ์มนุษย์ ดังนั้น
ธรรมชาติควรได้รับการเคารพเช่นเดียวกับมนุษย์

ทำร้ายดอกไม้ = ทำร้ายมนุษย์

ดังนั้นกุศโลบายนี้จึงช่วยปกป้องไม่ให้คนในท้องถิ่นเข้าทำร้ายดอกไม้
และมีความเคารพยำเกรงในความศักดิ์สิทธิ์ของเอ็งแสนเพ็ง

หากมองในมุมนิเวศวิทยา ดอกเอื้องแสนเพ็้ง
เป็นเหมือนตัวแทนของธรรมชาติที่มีกลไกการ
ป้องกันการถูกทำลายจากน้ำมือมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็น
เป็นการกำเนิดในพื้นที่ปิดที่ห้อมล้อมด้วยพืช
และสัตว์มีพิษมากมาย มีการผลิดอกเป็น
ช่วงเวลา การใช้ตำนานมาอธิบายสาเหตุการเกิด
ของดอกเอื้องแสนเพ็้งทำให้ธรรมชาติมีความ
ลึกลับและไม่มนุษย์สามารถเข้าใจได้ว่าเป็นจริง
หรือเท็จ

สรุป

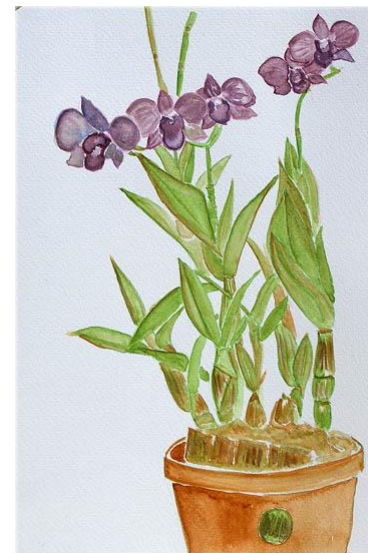
ดอกเอื้องแสนเพ็้ง
สามารถสื่อความ
เชิงนิเวศ

ข้อสังเกต

การสูญเสียของนางอ้ว

การสูญเสียของ
ตำนาน

การสูญเสียของความ
ศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ

หากมองผิวเผินอาจพบว่า
ดอกเอื้องแสนพริ้งนำไปสู่การ
ประกอบสร้างความจริงที่ว่ามนุษย์
มองธรรมชาติว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ แต่
เมื่อพิจารณาแล้วกลับพบมายาคติที่
ซ่อนอยู่

จะเห็นได้ว่า คำสาปเสื่อมลงเมื่อดรสา หรือดาราภาประกายกลับ
ชาติมาเกิด มีเหตุการณ์ที่ทำให้เข้าใจในความรักที่แท้จริงและ
ได้พบรักแท้กับคนรัก ซึ่งการแก้คำสาปเป็นผลประโยชน์ของ
ฝ่ายมนุษย์ด้วย

ดังนั้นอาจมองได้ว่า เอื่องแสนเพ็งจึงนำไปสู่การ
ประกอบสร้างความจริงให้กับธรรมชาติว่า มนุษย์
สถาปนาธรรมชาติให้มีความศักดิ์สิทธิ์เพียงชั่ว
ระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อมนุษย์ได้รับประโยชน์
ส่วนตนความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติก็ได้สูญ
สลายไป ดังนั้น ความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติจึง
ไม่ได้คงอยู่อย่างเสถียร

ความอ่อนแอของการมอง
ธรรมชาติ

ธรรมชาติถูกทำให้
ศักดิ์สิทธิ์

ความศักดิ์สิทธิ์ของธรรมชาติ
ถูกทำให้สูญสลาย

การนำแนวคิดการวิจารณ์วรรณกรรมเชิงนิเวศมาใช้ในการมอง
ดอกเอื้องแสนเพ็ญทำให้เห็นถึงตัวละครเหนือจริงในมุมที่
แตกต่างออกไป ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงตัวละครที่เกิดจากจินตนาการ
เท่านั้น แต่ยังแฝงแง่คิดที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติอีกด้วย กรอบคิด
ด้านวรรณคดีสีเขียวช่วยในการตอบคำถามเรื่องนัยที่ซ่อนอยู่จาก
ตัวบทวรรณกรรม ที่น่าสนใจคือ แนวคิดดังกล่าวไม่เพียงใช้ในการ
การวิเคราะห์วรรณกรรมแนวธรรมชาติ (**Green
Writing**) เท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาถอดรหัสความเหนือ
จริงเชิงนิเวศในนวนิยายที่ว่าด้วยความเหนือจริงได้อย่างแยบยล

จบการนำเสนอ

